

Natuurlijk Perspectief Krimpenerwaard

Ontwikkeling biodiversiteit 2040

Inhoud

Visie 2040	3
Ontwikkeling van het landschap in Krimpenerwaard	5
Opgave natuur Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied	7
Perspectief werkgroep natuur	8
1. Globale huidige situatie	8
2. Huidige situatie: in cijfers	10
3. Bestaande programma's en plannen	13
4. Perspectief	15
5. Wat hebben we nodig?	20
Colofon	21

Toelichting bij de titelpagina

De grutto is door het Nederlandse publiek in 2015 uitgekozen tot nationale vogel. De grutto komt voor op agrarische percelen én natuurterreinen. In Krimpenerwaard is veel inzet om de jarenlange gestage afname van de grutto-populatie en het aantal weidevogels tot stilstand te brengen en te laten groeien.

Visie 2040

Het is 2040. In de Krimpenerwaard staan de bloemen in het veld in bloei, horen we de vogels kwinkeleren en genieten fietsers en wandelaars van het eeuwenoude slagenlandschap. Het is bijna alsof de tijd heeft stil gestaan.

In de polder staan koeien in de wei. Het landschap is open en we zien gevarieerde graslanden. De boeren onderhouden het landschap en zorgen dat hun natuurlijke omgeving een rijke biodiversiteit kent. Het is een oase voor weidevogels, zoals de kievit, de grutto en de tureluur, met her en der een plas-dras, waar de vogels graag foerageren en rusten. Ook voor insecten is het hier goed toeven.

De sloten vormen een kilometers lang netwerk met daarin kwakende kikkers, bittervoortjes, libellen en volop waterplanten. Ook de otter voelt zich hier als een vis in het water. Planten, dieren en waterkwaliteit zijn in evenwicht zodat sprake is van gezonde sloten. Veel van de dieren in de sloot leven onder water en zijn afhankelijk van de hoeveelheid zuurstof die in het water zit. Om aan genoeg zuurstof te komen zijn gezonde planten nodig. De slootkanten geven volop plaats aan deze planten.

Verderop, in het natuurgebied langs de noordrand, hebben zich vochtig weidevogel grasland, nat schraalland, vochtig hooiland en kruiden- en

faunairijk grasland ontwikkeld. De oevers bestaan uit plasbermen met riet of zijn flauw aflopend met kruiden en lage oeverplanten. In het water zien we drijvende en ondergedoken vegetaties zoals bijvoorbeeld krabbenscheer. Daar boven vliegen groene glazenmakers.

De boeren en beheerders worden goed beloond voor het beheer van het cultuurlandschap. Door op deze wijze maatschappelijke diensten te leveren wordt het eeuwenoud beheer van de Krimpenerwaard met zijn grote biodiversiteit voortgezet.

Kale jonker en Scherpe boterbloem

Via het Loetbos en de Polder Den Hoek zijn er ecologische verbindingen ontstaan met de Reeuwijkse plassen, Kinderdijk en de Biesbosch. Otters maken hier graag gebruik van. Ook de rest van het gebied heeft een fijnmazig natuurlijk netwerk waardoor de Krimpenerwaard aansluiting heeft op natuurgebieden in de omgeving.

De knotwilg is (in rijen) in ruime mate aanwezig. Zij zijn niet alleen van esthetische waarde in het landschap, maar hebben ook een belangrijke ecologische waarde. Wilgen bieden voedsel aan een veelvoud aan insecten en op de schors kunnen (korst)mossen groeien waar vogels op afkomen. En dan schuilen er vaak ook nog uilen en vleermuizen in deze bomen.

Op de erven in het buitengebied staan vooral langs de zijkanten en soms aan de voorkant langs de erfgrans bomen en beplanting. De erfbeplanting bij boerderijen in de Krimpenerwaard heeft van oorsprong een vrij open karakter. Voor de boer was het vroeger belangrijk om zicht te hebben op zijn vee, vandaar deze openheid, vooral aan de achterkant van het erf. De beplanting maakt het erf duidelijk herkenbaar in het landschap en geeft plek aan verschillende vogels en insecten.

De bermen van wegen en fietspaden, de dijken en de slootkanten kleuren het hele seizoen prachtig door de vele bloemen en kruiden. Landschappelijk heel mooi en zeer gewaardeerd door bewoners en recreanten. De bermen, de dijken en de slootkanten vormen samen met de knotwilgen en de erfbeplanting linten vol biodiversiteit door de Krimpenerwaard, het zogenaamde Prachtlint. Een groot aantal soorten dieren, zoals bijen, vlinders, boerenwaluw en vleermuizen, profiteren van de aanwezigheid van de diverse begroeiing in dit Prachtlint.

Kievitenvogels op plas-dras

Prachtige knotwilgen-rij

Ontwikkeling van het landschap in Krimpenerwaard

De Krimpenerwaard is van oorsprong een moerasgebied met bos, riet en veenstromen die door ontginning vanaf duizend jaar geleden geleidelijk in gebruik is genomen. Rond 1300 was de hele Krimpenerwaard in cultuur gebracht. Doordat er amper ruilverkavelingen hebben plaats gevonden is het verkavelingspatroon van weleer nog steeds goed herkenbaar. Het is een uniek slagenlandschap. Door de grote afstand en ligging zijn sommige gebieden meer of minder bemest en gebruikt. Dit leidde tot een typische zonering van meer of minder verschraalde gebieden. Het landschap was open en grazig, maar hierdoor zeer gevarieerd in

typen bloemrijke graslanden en biodiversiteit. De landbouw in de Krimpenerwaard heeft zich altijd aangepast aan de omstandigheden. Een verandering is ingezet na de tweede wereldoorlog. Men wilde voldoende voedselzekerheid. Vanaf de jaren '60 wilde de overheid de landbouw moderniseren om zo goedkoop mogelijk voedsel te produceren. De boeren werden gestimuleerd om op een andere manier het landschap te beheren. Het landbouwkundig gebruik is in stappen steeds verder geïntensiveerd tot een vrij egaal grondgebruik. De ruimtelijk en biotische variatie is hierdoor achter uitgegaan.

Ontwikkelingen

In veenweidegebieden is een CO₂-uitstoot door oxidatie van het veen bij drooglegging. De veenweidegebieden in Nederland hebben daarom vanuit het Klimaatakkoord een opgave voor emissiereductie als onderdeel van de doelstelling om de mondiale opwarming tot 2 graden te beperken. Emissies van broeikasgassen uit veenweiden moeten zoveel mogelijk worden gereduceerd, met 1Mton reductie als tussendoel voor 2030. Het klimaatakkoord heeft als einddoel om in 2050 grotendeels klimaatneutraal te zijn: de uitstoot wordt beperkt tot onvermijdelijke emissies, die in balans

zijn met de koolstofvastlegging in de bodem en de productie van hernieuwbare energie. In het NNN van de Krimpenerwaard wordt 2.250 ha. natuur gerealiseerd. Dit gebied maakt onderdeel uit van het Natuurnetwerk Nederland, dat verschillende natuurgebieden in Nederland met elkaar in verbinding brengt. Met deze natuurontwikkeling worden meerdere doelen gerealiseerd: de verbetering van de biodiversiteit, het verbeteren van de waterkwaliteit en het verminderen van de bodemdaling en daarmee de CO₂ uitstoot (intergrale aanpak).

Bovendien wordt, waar mogelijk, de recreatiestructuur versterkt, passend bij het gebied.

Ook is in 2022 de Veenweideaanpak Krimpenerwaard vastgesteld. De Veenweideaanpak Krimpenerwaard beschrijft hoe de Krimpenerwaard bij wil dragen aan de Veenweidestrategie Zuid-Holland en daarmee ook aan de afspraken in het Klimaatakkoord op korte en middellange termijn. De Veenweideaanpak onderkent de vele opgaven in het landelijk gebied, denk hierbij naast de klimaat opgaven aan opgaven op het vlak van het verbeteren van de

biodiversiteit en de waterkwaliteit en het verlagen van de uitstoot van stikstof. In Krimpenerwaard is met de Veenweideaanpak ingezet op integrale gebiedsprocessen, waarin op gebiedsniveau afspraken worden gemaakt over de wijze waarop een bijdrage geleverd kan worden aan de klimaatopgaven en een toekomstbestendige landbouw.

Polder Berkenwoude in het NNN-gebied met bloeiende orchideeën

Opgave natuur Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied

Terwijl in Krimpenerwaard gestart wordt met de uitvoering van de Veenweideaanpak Krimpenerwaard worden vanaf 2022 beleid en maatregelen voor het landelijk gebied op rijksniveau gebundeld in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Hierin komen opgaven voor Klimaat, Water en Natuur en Stikstof samen en hebben het belang van toekomstbestendige landbouw en leefbaarheid een plek gekregen. De Veenweideaanpak wordt onderdeel van dit proces Landelijk Gebied.

In het kader van het NPLG heeft het Rijk doelen toebedeeld aan provincies. De provincie Zuid-Holland werkt hieraan binnen het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG). Het hoofddoel van het ZH-PLG is het realiseren van de wettelijke doelstellingen, maar de provincie Zuid-Holland wil zich ook inzetten voor leefbaarheid en vitaliteit van het landelijk gebied. Het ZH-PLG kent een tijdshorizon tot 2035. De wettelijke doelen volgen uit (inter)nationale verplichtingen als de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR), de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn).

Volgens de VHR moet een landelijk gunstige staat van instandhouding worden gerealiseerd voor door de VHR beschermde soorten en habitattypen.

In Nederland is de VHR geïmplementeerd via de Omgevingswet. In de Krimpenerwaard liggen geen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Wel moet bij ontwikkelingen rekening gehouden worden met effecten op Natura 2000-gebieden in de directe omgeving, zoals de Reeuwijkse plassen. In het kader van het ZH-PLG heeft het gebied geen opgave toebedeeld gekregen voor areaal nieuw bos. Wettelijk gezien liggen er de opgave 30% natuurherstel VHR en de huidige opgave voor Natuur Netwerk Nederland (NNN). Daarnaast heeft het Rijk een, niet wettelijke, opgave toegevoegd om 10% Groenblauwe Dooradering in agrarisch gebied te realiseren in 2030. In de Krimpenerwaard zien we geen extra opgave Groenblauwe Dooradering gezien de al grote opgave te realiseren natuurgebied (NNN) en de grote deelname aan ANLb-pakketten.

Doelen Natuur en Stikstof

30% natuurherstel VHR, met nationale areaal- en kwaliteitsopgave. Achteruitgang moet op landelijk niveau gestopt zijn.	2030	
50% areaal met stikstofgevoelige habitats binnen Natura 2000 onder de KDW.	2030	
74% areaal met stikstofgevoelige habitats binnen Natura 2000 onder de KDW. Voor Zuid-Holland 2,5 Kton NH3 reductie (inc. basispad).	2035	
Hydrologische condities Natura 2000-gebieden op orde.	2027	
Resterende opgave areaal voor Natuur Netwerk Nederland (NNN) in Zuid-Holland: 3.270 hectare.	2027	
Areaalopgave nieuw bos in Zuid-Holland: 150 hectare binnen NNN. Daarbuiten nog niet toebedeeld.	2030	
10% Groenblauwe dooradering (waarvan de helft in 2030).	2030	

Legenda

	Wettelijk vastgelegd	VHR, KRW, Wsn, Wnb, Klimaatakkoord
	Bestuurlijke afspraak	Natuurpact, Bossenstrategie
	Ambitie	Deltaprogramma Biodiversiteit, Deltaprogramma Zoetwater, Deltaplan

Perspectief Werkgroep Natuur

1. Globale huidige situatie

Het eeuwenoude polderlandschap van de Krimpenerwaard met z'n kenmerkende planten en dieren is ontstaan onder invloed van eeuwenlang land ontginnen en bewerken. De Krimpenerwaard bestaat uit laaggelegen veenpolders in een rivierengebied. Samen met de Lopikerwaard is de Krimpenerwaard het grootste veenweidegebied van Nederland. De Krimpenerwaard is een belangrijk onderdeel van het Groene Hart.

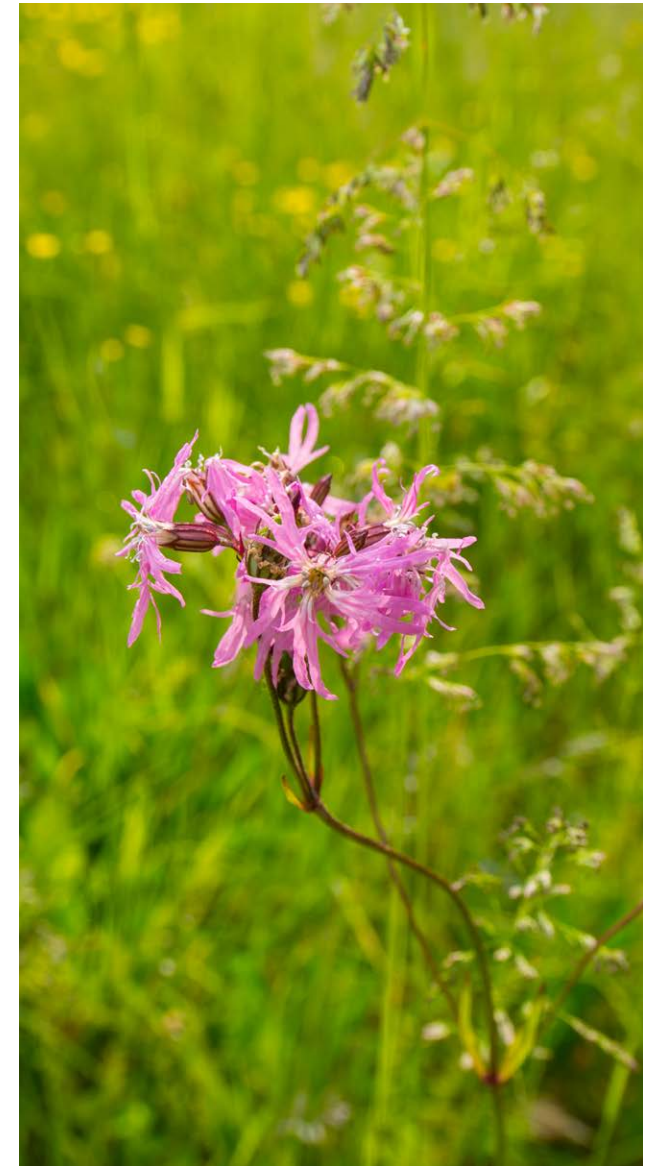
Door de ontginning is een cultuurlandschap met langgerekte, door sloten gescheiden kavels ontstaan. Deze langgerekte percelen met tussenliggende sloten vormen een belangrijke basis van de identiteit van de Krimpenerwaard. Voor de landbouw zijn deze relatief natte percelen vooral geschikt voor grasland. Hierdoor is het agrarisch landschap open en groen.

De weilanden van de Krimpenerwaard hebben deels een natuurfunctie. Het open en rustige veenweidegebied in de Krimpenerwaard is aantrekkelijk voor weidevogels en er wordt op grote schaal weidevogelbeheer toegepast. In het gebied komen o.a. de bedreigde grutto, tureluur, veldleeuwerik, zwarte stern en scholekster voor. Natuurwaarden zijn verder te vinden

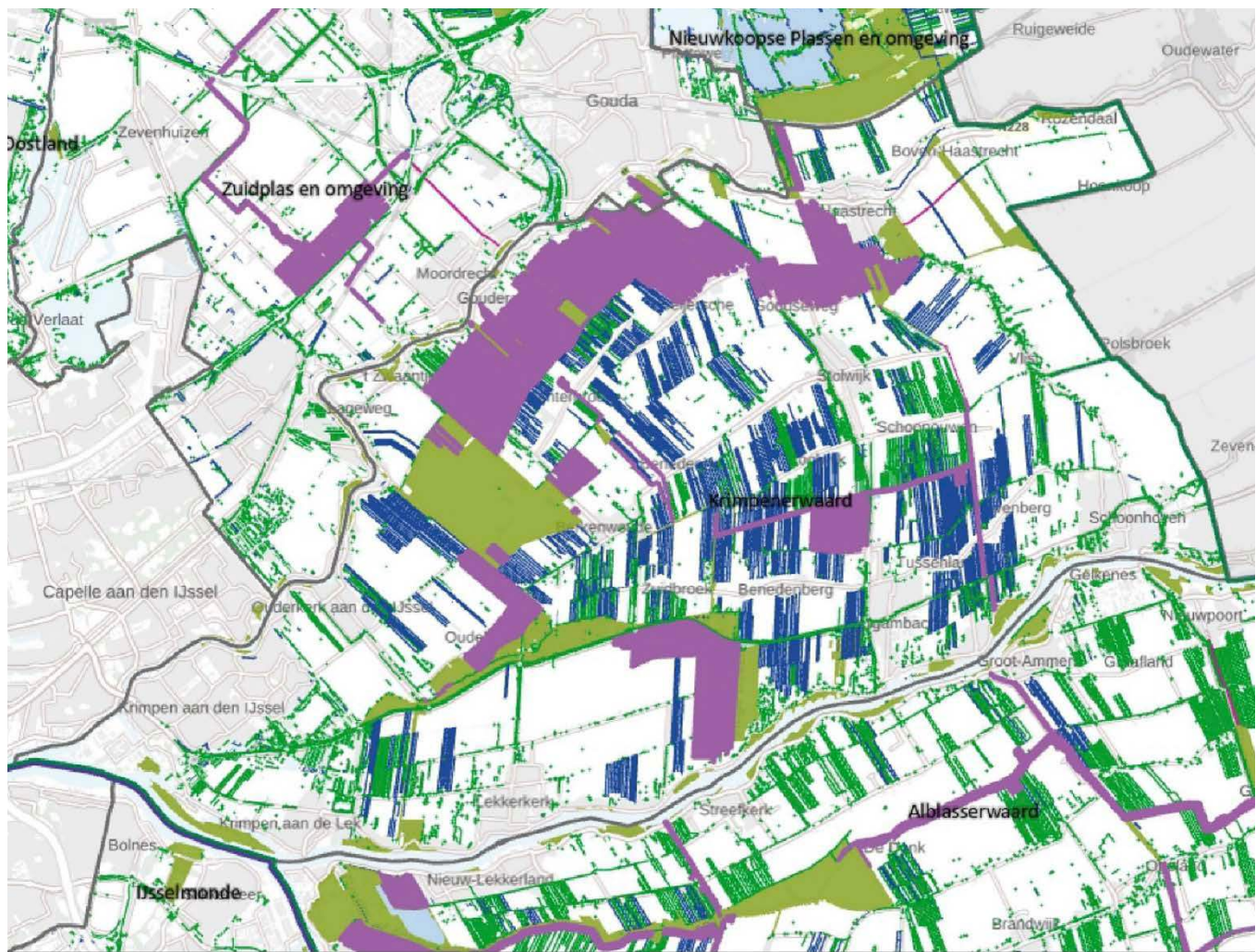
langs de oevers van sloten, langs de tiendwegen, landscheidingen en in landschapselementen zoals veenputten, boezems, moerassen en eendenkooien. Naast het agrarische landschap in de Krimpenerwaard wordt een gebied van 2.250 hectare ontwikkeld als onderdeel van het Natuur-Netwerk Nederland (NNN). Dit netwerk behoudt, verbindt en vergroot de biodiversiteit in Nederland.

In de Krimpenerwaard zijn dus al veel gebieden met een natuurlijke functie. Op hoofdlijnen is dat onder te verdelen in:

- » Agrarisch Natuur- en, Landschapsbeheercontracten (ANLb);
- » Delen van Recreatiegebieden;
- » Groen in beheer van overheden: waterkeringen, bermen en openbaar groen in de kernen;
- » Water(gangen) buiten de ANLb;
- » Losse boomsingels, solitaire bomen en andere landschapselementen;
- » NNN-gebied, inclusief al ingerichte gebieden zoals Hooze Boezem, Elzerkade, Bergvlietse kade, Bakkerswaal, diverse buitendijkse gebieden, etc.

Bloeiende Koekoeksbloem

Legenda

Kerngebieden
 Kust en duinen
 Veengebieden
 Zuid-Hollandse Delta
 Deelgebieden
 Masker buiten provinciegrens Zuid-Holland inc. Noordzee transparant

NNN te verwerven of in te richten
 ANLb: Groen Blauw - punt
 ANLb: Groen Blauw - lijn
 Blauw
 Groen
 ANLb: Groen Blauw - vlak

Blauw
 Groen
 Natuurnetwerk Nederland
 NatuurNetwerk Nederland: bestaande en nieuwe natuur
 NatuurNetwerk Nederland: blijvend agrarisch gebied binnen Natura2000-gebied

NatuurNetwerk Nederland: ecologische verbinding
 NatuurNetwerk Nederland: waternatuurgebied
 NatuurNetwerk Nederland: natuurmonumenten

Auteur: Joost van Oosterwijk

Datum: 24-06-2024

De provincie Zuid-Holland heeft in beeld gebracht welke initiatieven op het gebied van natuur en landschap naar verwachting tot de Groen Blauwe Dooradering kunnen worden gerekend in de Krimpenerwaard. Nevenstaande kaart is hier het resultaat van. Deze kennis kan helpen bij het identificeren van locaties waar kansen voor GBDA zijn. GBDA verwijst naar kleine natuurelementen die het landschap vormgeven, zoals bomenrijen, natuurvriendelijke oevers en kruidenrijke weideranden. De kaart toont zowel droge (groen) als natte (blauw) landschapselementen.

De bronnen voor deze kaart zijn verschillende openbare bronnen, zoals TOP10NL, monitor landschap, maaibeeld van de provincie Zuid-Holland, ANLb-beschikkingenkaart, waterschapskaarten, groen erfgoed en de cultuurhistorische kaart. De inventarisatie is echter niet volledig vanwege ontbrekende of onvolledige bronnen voor sommige landschapselementen. Hoewel de inventarisatie zorgvuldig is uitgevoerd, is dit slechts een ruwe eerste schatting.

Op de kaart zijn de gebieden waar weidevogelbeheer plaatsvindt (ruim 2400 hectare in de Krimpenerwaard) niet opgenomen. Op bijna 20% van het agrarische buitengebied vindt een vorm van weidevogelbeheer plaats. Op basis hiervan en de kaart concluderen wij dat in de Krimpenerwaard al volop gewerkt wordt aan de natuur en biodiversiteit én het prachtige landschap.

2. Huidige situatie: in cijfers

1. De Krimpenerwaard beslaat in totaal 17.026 hectare, waarvan in ieder geval 2.450 hectare bestemd als NNN-gebied¹ en 2.440 hectare bebouwde kom. Restant buitengebied is dus 12.136 hectare.
2. Op 3.006 hectare vindt een vorm van ANLb-beheer plaats, dat is ongeveer 25% van het restant buitengebied van de Krimpenerwaard.
 - » De ANLb in de Krimpenerwaard is vooral gericht op weidevogelbeheer (legselbeheer) en duurzaam slootbeheer;
 - » Er zijn veel verschillende pakketten en varianten daarbinnen met verschil in ecologische waarde. Allen dragen op een manier bij aan de versterking van de natuur;
 - » In totaal gaat het om een vorm van beheer op 3006 hectare verdeeld over 3 agrarische collectieven.

¹ Buiten scope NNN-ontwikkeling van 2.250 ha liggen in ieder geval nog 200 ha NNN-gebied. Hierin liggen ook gebieden die wel in Krimpenerwaard liggen maar niet in de gemeente; zoals Stormpolderdriehoekbos en Veenweidepark. Deze 200 ha kan als volgt worden uitgesplitst:

- Buitendijkse natuur: 90 ha
- Ecologische verbindingzones binnendijks: 30 ha
- Botanische graslanden en weidevogelgraslanden: 40 ha
- Moeras: 40 ha

3. Binnen de NNN-ontwikkeling van 2.250 hectare beheert het Zuid-Hollands Landschap 1.280 hectare, het Natuurbeheercollectief Krimpenerwaard 548 hectare en de zelfrealisatoren (daarin begeleid door het Natuurbeheercollectief) 432 hectare.
4. Buiten de NNN is 349 hectare aan recreatiegebied met groen en/of blauw, voornamelijk in de Krimpenerhout.
 - » 84 hectare hiervan is door de provincie geclassificeerd als groen/blauwe dooradering;
 - » Waarvan Groen: 74 hectare (bos);
 - » Waarvan Blauw: 10 hectare (moeras, poelen en plassen).
5. Natuurvriendelijk beheer buiten de ANLb-regeling beslaat > 130 hectare.
 - » HHSK heeft als ambitie om het ecologisch beheer van waterkeringen, wegbermen en eigen terreinen uit te breiden. In totaal betreft het 60 hectare waarvan een belangrijk deel al is gerealiseerd;
 - » Hoogheemraadschappen De Stichtse Rijnlanden (Vlist-Oost) en van Rijnland (Stein-Zuid) zijn uitgevraagd;
 - » De provincie heeft 25 hectare moeras, plassen en poelen in buitengebied geclassificeerd als blauw;
 - » Dunea heeft ca 45 hectare grond rond het pompstation in Bergambacht waar

beheervoorwaarden gelden gericht op het versterken van de biodiversiteit;

- » Gemeente Krimpenerwaard heeft als ambitie om binnen de kernen de biodiversiteit te vergroten o.a. via beheer van het openbaar groen dat voornamelijk binnen de kernen ligt. Waar mogelijk legt zij de verbinding naar het buitengebied;
- » Ook op particuliere eigendommen vindt natuurvriendelijk beheer plaats.

ANLb-pakketten in de Krimpenerwaard

Soorten pakketten ANLb	Aantal hectare
Weidevogelbeheer	2.402,3
• Legselbeheer	1.463,2
• Kruidenrijk grasland	325,9
• Extensief beweide grasland	117,2
• Grasland met rustperiode	230,3
• Plas-dras	12,8
• Ruige mest	252,9
Landschapselementen	3,2
• Beheer bomenrijen en boomgaarden	1,8
• Beheer bosjes en hakhout	1,4
Waterbeheer	600,8
• Duurzaam slootbeheer, baggeren en schonen	600,8
Totaal hectare ANLb-pakketten	3.006,3

6. Opgeteld is er op 3.006 (ANLb) + 349 (groen/ blauw recreatiegebied) + 130 (natuurvriendelijk beheer buiten ANLb) = 3.485 hectare al groen/ blauw beheer in het restant buitengebied. Dat is bijna 29 % van het buitengebied zonder NNN.
7. Het totale buitengebied, dus NNN en het agrarische buitengebied samen, is 14.586 hectare. Hiervan wordt 2.450 + 3.485 = 5.935 hectare als natuur ingericht of natuurvriendelijk beheerd. Dat is ongeveer 40% van het totale buitengebied.
8. Voor wat betreft losse boomsingels, eendenkooien en andere landschapselementen: Let op: De inventarisatie moet nog compleet gemaakt worden en de analyse van de provincie is uitgebreid maar lijkt niet compleet;
 - » 2800 solitaire bomen: 6 hectare 'groen'.
Let op: in deel van de Krimpenerwaard zijn solitaire bomen en bomenrijen niet volledig meegenomen (naar inschatting tot 10 hectare). Dat vergt nog aandacht;
 - » 'natte en droge kruidenrijke graslanden', 'bomenrij en boomstroken' en 'heggen en hagen': 84 hectare 'groen en blauw';
 - » Let op: groen op boerenerven ontbreekt. Naar verwachting kan hier nog wel meer 'groen' gerealiseerd worden.
9. Ecologisch slootschonen en baggerpakketten vanuit het programma Deltaplan Agrarisch Waterbeheer: In het programma Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) werken boeren samen met waterschappen aan schoner en voldoende water en een betere bodem. Het programma zet in op het stimuleren van maatregelen, kennisdeling en de verbinding die DAW legt tussen overheden en de agrarische sector. Agrarische bedrijven worden in Krimpenerwaard gemotiveerd tot deelname aan duurzaam agrarisch waterbeheer in de vorm van ecologisch slootbeheer. Hiervoor zijn ecologische slootschoon -en baggerpakketten ontwikkeld met Weidehof Krimpenerwaard. Tot en met 2024 is de omvang van de pakketten voor het ecologisch slootschonen 414 ha (1721 km) en voor het ecologisch baggeren 248 ha (993 km).

Het unieke slagenlandschap vanuit de lucht gezien

3. Bestaande programma's en plannen

Naast benoemde natuurgebieden en ecologisch beheer door verschillende partijen zijn er al lopende programma's en plannen die als doel hebben de biodiversiteit in Krimpenerwaard te verbeteren, zoals het Prachtlint Krimpenerwaard en het Actieplan Boerenlandvogels. Wij willen dat de inzet hierop nog verder geïntensiveerd wordt.

Prachtlint Krimpenerwaard

Om de biodiversiteit te vergroten sloot de Krimpenerwaard zich in 2021 aan bij een bijzonder initiatief: Prachtlint. Dit initiatief is oorspronkelijk opgestart in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Het doel van Prachtlint is om de biodiversiteit, en met name de leefomgeving van vlinders en bijen, te laten toenemen. In het Prachtlint verbindt een snoer van ecologisch beheerde bermen, kaden en dijken zogenaamde parels, (vaak kleine) percelen die de eigenaar of beheerder bij- en vlindervriendelijk inricht of beheert. Het snoer wordt over het algemeen aangelegd en beheerd door overheden. Het zijn vaak lokale initiatiefnemers die de parels creëren; denk aan particulieren, verenigingen en bedrijven. Daarmee is Prachtlint een samenwerking van alle betrokkenen uit de streek. Doel is dat er uiteindelijk een bloem-, zaad- en bessenrijk lint ontstaat waardoor de diversiteit van vlinders, bijen en andere soortgroepen toeneemt.

Actieplan Boerenlandvogels

Onze nationale vogel, de grutto, wordt in haar voortbestaan bedreigd. 80% van de grutto populatie van Noordwest-Europa broedt in ons land. Het voortbestaan van deze prachtige weidevogel vereist actie. In het Actieplan Boerenlandvogels 2019-2027 is daarom de grutto als vlaggenschip gekozen, als indicatorsoort: het aantal broedparen mag vanaf 2022 niet verder achteruitgaan en moet in 2027 weer op het niveau van 2014 zitten, met iets meer dan 5.000 broedparen. Maatregelen voor de grutto zijn ook gunstig voor de andere soorten. Voor een optimaal grutto/weidevogelbeheer is essentieel dat de schaal van het beheer voldoende oppervlak heeft, er een relatief hoog waterpeil is vooral tijdens het broedseizoen, aangepast agrarisch beheer wordt toegepast en het predatorenbeheer adequaat is.

Het actieplan is opgesteld in samenwerking met BoerenNatuur Zuid-Holland, de gebiedscollectieven voor het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer, de terreinbeherende organisaties, de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland, vrijwilligers en het kennisteam agrarisch natuurbeheer van de Provincie Zuid-Holland. Het actieplan benoemt een aantal speerpunten om het aantal weidevogels in Krimpenerwaard te vergroten. Naast een toename van agrarische beheerovereenkomsten en het aanpassen van al bestaande beheerovereenkomsten is de

inrichting van weidevogelgebieden een actiepunt.

Ook is er aandacht voor werving en opleiding van weidevogelvrijwilligers, voor de toepassing van nieuwe technieken (drones, digitalisering) en onderzoek naar bijvoorbeeld mogelijkheden om het aantal kuikens dat overleeft te vergroten.

Idylle Loetbos: ontwikkeld in samenwerking met de Vlinderstichting

Grutto

4. Perspectief

Er is al heel veel 'groen' en 'blauw' benoemd in de Krimpenerwaard. Om doelen te bereiken is het echter van belang dat de kwaliteit van dit 'groen' en 'blauw' verbetert en zo de biodiversiteit toeneemt. Hiervoor wil de Werkgroep natuur Krimpenerwaard inzetten op kwaliteit van het al aanwezige 'groen' en 'blauw' en waar mogelijk toevoegen in oppervlak. Uitgangspunt is de kracht van het eeuwenoude (kleinschalige) veenweidelandschap en de basis die hier van oudsher al is gelegd voor een rijke biodiversiteit.

We zetten in op:

- » **Nadruk op kwaliteit en biodiversiteit in het beheer.** Zoals op de kaart op pagina 9 en bij "de huidige situatie: in cijfers" benoemd is de oppervlakte waar een vorm van natuurvriendelijk beheer plaatsvindt al groot. Van belang is om binnen dit areaal te werken aan het vergroten van de biodiversiteit.
- » **Verstevigen en verder ontwikkelen van de samenwerking** tussen de gebiedspartners in de Krimpenerwaard om meer synergie te bereiken. Natuurbeheercollectief Krimpenerwaard, Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard, Staatsbosbeheer / Groenalliantie Midden-Holland, Weidehof Krimpenerwaard en Zuid-Hollands Landschap samen met agrarische organisaties en overheden.

- » **Vergroten betrokkenheid bewoners.**

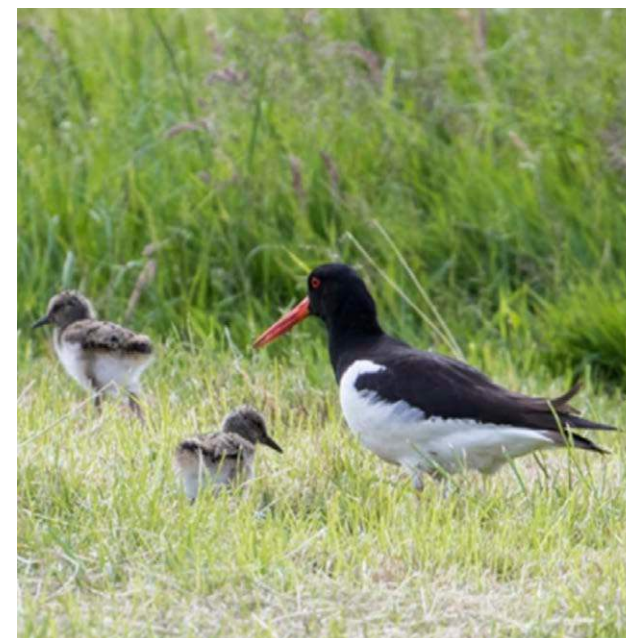
Bewoners / vrijwilligers kunnen o.a. bijdragen aan biodiversiteit in eigen tuin, door mee te doen aan tellingen en mee te werken aan "werkacties" in het veld. We vragen hiervoor terreinbeheerders en overheden om bewoners hierin te stimuleren.

- » **Meer biodiversiteit op eigendom overheden.**

Op niet-agrarisch areaal van overheden kan extra worden ingezet op meer biodiversiteit en het leggen van ecologische verbindingen. We zetten in op het onderzoeken van de mogelijkheden hiervoor en het toepassen hiervan. We benutten hiervoor het netwerk van het biodiversiteitsinitiatief Prachtlint Krimpenerwaard.

- » **Meer biodiversiteit op erven in het buitengebied.** De (agrarische) erven en tuinen in het buitengebied kunnen in veel gevallen nog beter landschappelijk worden ingepast. Een combinatie van landschappelijke inpassing met meer groen en biodiversiteit maakt de Krimpenerwaard mooier en natuurlijker. We zetten in op het onderzoeken en stimuleren hiervan samen met de agrarische organisaties. De aanwezige kennis en vrijwilligers van de Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard kunnen hier een belangrijke rol in spelen. Dit draagt ook nog eens bij aan de versterking van de stad-platteland relatie! Denkrichtingen om meer groen op de erven te realiseren zijn bijvoorbeeld:

- Vereveningsfonds in beheer bij de gemeente zoals het Lopikermeerwaarden Streekfonds (Ontdek ons landschap met het [Lopikerwaarden Streekfonds](#)). Dit fonds maakt en steunt projecten die de streek vitaler, leuker, duurzamer en mooier maken;
- Bij uitbreiding woningen, gebouwen in buitengebied kan een heffing worden afgedragen die op een andere locatie wordt geïnvesteerd in vergroening van erven of landschapselementen.

Scholekster met twee pullen

» **Focus op levende sloten.** De Krimpenerwaard kenmerkt zich door de vele sloten in het open landschap, zo'n 15-20 % van het oppervlak bestaat uit veenweidesloten / open water. Deze sloten bieden goede mogelijkheden om een toename van de biodiversiteit te realiseren, zowel in de sloten als langs de slootkanten. Een netwerk van goed functionerende levende sloten zorgt voor betere ecologische verbindingen door de Krimpenerwaard. Gezonde, levende, sloten zijn weerbaarder tegen exoten. Onderdeel van deze aanpak is grotere inzet op natuurvriendelijk slootkantenbeheer (ANLb), inzet op goed beheerde oevers, rekening houdend met de flora en fauna die er is of ontwikkeld wordt én het verbeteren van de waterkwaliteit waar nodig. Hiervoor willen we graag samenwerken met de agrarische organisaties.

Boerensloot biedt veel kansen voor biodiversiteit

» **Versterken en behouden van de verbanden met omliggende Waarden** van Zuid-Holland en Utrecht. De Krimpenerwaard staat niet op zich, en heeft veel dwarsverbanden met de andere Waarden. Denk aan de purperreigers uit Kinderdijk die massaal gebruik maken van de Krimpenerwaard, otters die vanuit het noorden het gebied in trekken en noodzakelijke verbindingen om graslandvlinders in de Waarden (zoals argusvlinder) te behouden en versterken.

» **Toevoegen van landschapselementen.** We zoeken naar mogelijkheden en locaties om landschapselementen toe te voegen (bv. knotwilgen), die op zichzelf een bijzondere habitat (parel) vormen of onderdeel zijn van een doorgaande groenstructuur (lint).

Prachtig landschap bij de Vlist

» **Aanpak ganzenoverlast.** We zijn samen met agrariërs en overheden in gesprek over de grote overlast van de ganzen (mest, effect op weidevogels en waterkwaliteit) en hebben concrete oplossingen op korte termijn nodig.

» **Aanpak rivierkreeft en andere exoten.** Door de aanwezigheid van het grote aantal Amerikaanse rivierkreeften is de biodiversiteit in de sloten sinds 2019 gedecimeerd. Deze rivierkreeften zijn in dit gebied de grootste uitdaging die belemmeren dat de sloten de natuurkwaliteit hebben die we zo graag zien. Er is in Zuid-Holland geen gebied met een grotere uitdaging op dit front. Aanpak van deze problematiek is randvoorwaardelijk voor het bereiken van doelen. De populatie kreeften moet met een

intensieve meerjarige afvang-inspanning worden teruggebracht naar drempelwaarde van 0,6 – 1 kreeft/m2. Onder deze drempelwaarde is de populatie volgens WUR onderzoek stabiel te houden door ‘natuurlijke’ vijanden. We zetten in op acties om de overlast van rivierkreeften te beperken en we monitoren dat goed. Naast de rivierkreeft hebben ook andere exoten, zoals de muskusrat en watercrassula grote impact op het gebied en de potentie voor natuur. Ook hier vragen wij aandacht voor. Voor de aanpak van exoten spreken wij de overheden aan op hun verantwoordelijkheden en is direct voldoende budget nodig.

» **Uitbreiding van ANLb-pakketten**

» **Aanleg NNN.** De uitvoering van de NNN-natuurontwikkeling is inmiddels volop aan de gang

en wordt naar verwachting in 2027 afgerond. De eerste resultaten van de aanleg in Den Hoek zijn hoopvol.

» **Een hogere ambitie voor de biodiversiteit in NNN-gebieden.** Doordat de omstandigheden voor NNN realisatie (zoals een verhoogd waterpeil) stap voor stap worden gerealiseerd ziet Zuid Hollands Landschap dat met intensiever beheer een hogere biodiversiteit kan worden gerealiseerd dan nu is vastgelegd. Door een hogere ambitie daarop kunnen vele VHR soorten en habitats profiteren. Met intensiever en langjarig beheer zijn er concrete mogelijkheden om de kwaliteit van het NNN in de delen die door Zuid-Hollands Landschap worden beheerd aanvullend te versterken.

» **Actief vastleggen van broeikasgassen in vernat veen.** Ontwikkeling van levend veen, veenmosgroei, biedt mogelijkheden voor bodemstijging, vastleggen van broeikasgassen, vasthouden van regenwater en verhoging van biodiversiteit. Het Zuid-Hollands Landschap is hiervoor het initiatief ‘Omhoog met het Veen’ gestart. Dit is inpasbaar in het NNN gebied in Krimpenerwaard.

Grutto's in plas-dras

Veenpluis

5. Wat hebben we nodig

- » Samenwerking en organisatie met de partners (natuur- en agrarische organisaties en overheden) in het gebied.
- » Leren van elkaar en samen aan oplossingen werken.
- » Een verdienmodel voor (agrarisch) natuurbeheer.
- » Lange termijn contracten voor natuurbeheer.
- » Middelen voor o.a. organisatie, proces, projecten, monitoring, communicatie, coaching om dit Natuurlijk Perspectief werkelijkheid te maken.
- » Onderzoek en pilots én budget hiervoor om te leren wat werkt in de Krimpenerwaard, t.b.v. verhogen natuurwaarden en verbeteren biodiversiteit en t.b.v. rendabel agrarisch bedrijfssysteem inclusief natuurbeheer.
- » Bestrijding van exoten/soorten met negatief effect op natuur, slootflora en -fauna.
- » In goed overleg inzetten op predatorenbeheer.
- » Inzetten op kwaliteitsverbetering en beheerinnovaties en mogelijke uitbreiding van ANLb-pakketten op basis van vrijwilligheid.
- » Betrokkenheid van consumenten en inwoners bij landschapsonderhoud, natuurmonitoring en het stimuleren van betrokkenheid van medebewoners én om lokaal te kopen.

Colofon

Opdrachtgever

Regiegroep ZH-PLG Krimpenerwaard

Uitvoering

Werkgroep natuur

Ontwerp en vormgeving rapportage

Simone Mink | Wing

Beeldmateriaal

Barend Meerkerk | PPP-Agro Advies

Bernard de Jong

Gemeente Krimpenerwaard

Hoogheemraadschap Schieland en de
Krimpenerwaard

Maarten Breedveld | Zuid-Hollands Landschap

Natuurbeheerscollectief Krimpenerwaard

Prachtlint

Provincie Zuid-Holland

Veenweiden Krimpenerwaard

Weidehof Krimpenerwaard

November 2024

